

negotiations/

8. CCHN Field Manual on Frontline Humanitarian Negotiation. Centre of Competence on Humanitarian Negotiation (CCHN). V 2.0 (November 2019).

Оксана Коваль

*директорка навчально-наукового інституту комунікацій,
к.п.н., доцент кафедри психології та соціальної роботи
Західноукраїнського національного університету (Україна)*

Ірина Капалкіна

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми «Психологія перемовин та медіація»
Західноукраїнського національного університету (Україна)*

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ЗДІЙСНЕННЯ МЕДІАЦІЇ

Актуальним питанням забезпечення належного проведення медіації є визначення та забезпечення її основоположних принципів, які слугуватимуть основою для проведення переговорного процесу.

У тлумачних словниках термін «принцип» (лат. *prīncipium* – основа, начало) розкривається як: центральне пояснення, особливість, покладене в основу створення або здійснення чого-небудь; основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку та ін. [3, 4].

Принципи процесу медіації, на підставі яких вирішується спір (конфлікт), захищають та охороняють права та свободи громадян, юридичних осіб у процесі медіації – це теоретично визначені та нормативно закріплені (в нормах законодавства про медіацію) основні положення (вихідні ідеї), які відображають організаційну структуру суб'єктів, що забезпечує проведення медіації, а також особливості правового регулювання суспільних відносин у процесі медіації, є

основою розвитку медіації та законодавства у сфері медіації, а також відрізняються універсальністю, вищою імперативністю та становлять основу правового забезпечення суб'єктивних прав та інтересів громадян України, іноземців, осіб без громадянства та юридичних осіб [1, с. 78].

Основні принципи діяльності медіатора зафіксовані в Європейському Кодексі поведінки для медіаторів (The European Code of Conduct for Mediators), який було розроблено в 2004 році групою медіаторів за підтримки Європейської Комісії та доповнено в 2018 році [6].

В Україні відсутні єдині для всіх медіаторів етичні кодекси. Одним із поширених серед медіаторів в Україні є Кодекс професійної етики медіатора, затверджений рішенням Загальних зборів ГО «Національна асоціація медіаторів України» від 19.02.2022р., протокол №1/2022 [5].

Як зазначено в цьому Кодексі, його метою є встановлення етичних основ професійної діяльності медіатора задля забезпечення єдиних вимог до надання медіаторами якісних послуг з медіації в Україні. Цей Кодекс є для медіатора етичним орієнтиром в його діяльності, покликаний інформувати сторони медіації та суспільство в цілому про процедуру медіації, підвищувати довіру до медіації як ефективного способу запобігання виникненню та альтернативного вирішення конфліктів (спорів).

Відповідно до Статті 4. Закону України «Про медіацію» визначено дві умови проведення процесу медіації: 1) взаємна згода сторін (вільне волевиявлення) та 2) дотримання основних принципів медіації.

У сфері медіації діють загальні та спеціальні принципи медіації. Зокрема, загальні слідує із норм Конституції України, законів та кодексів України, які регулюють процедуру медіації в Україні, а спеціальні визначаються цим Законом. Загальні та спеціальні принципи медіації поширюються на всі стадії медіації [1, с. 75].

Серед принципів медіації у Законі виокремлено наступні, як-от: принцип добровільності, конфіденційності, нейтральності, незалежності та неупередженості медіатора, самовизначення та рівності прав сторін медіації та

вказано, що принципи медіації поширюються також на стадію підготовки до медіації (Таб. 1.).

№ з/п	Назва принципу	Основні характеристики
1.	Добровільність процесу (самовизначеність сторін)	вступ сторін в медіацію є добровільним, сторони самостійно обирають медіатора, сторони і медіатор можуть в будь-який момент зупинити медіацію
2.	Неупередженість медіатора (рівність сторін)	жодна із сторін не має переваг, їм надається однакове право висловлювати свої думки, оцінювати надані пропозиції та умови угоди тощо
3.	Нейтральність медіатора	медіатор має бути нейтральним та неупередженим до всіх сторін і забезпечував їм рівне право участі в процесі переговорів
4.	Конфіденційність процесу	все сказане під час медіації є конфіденційною інформацією, яка не може бути використана сторонами в майбутньому, усі нотатки медіатора, які він може вести під час медіації, після завершення медіації знищуються. Медіатор не може виступати свідком в суді та розголошувати інформацію, крім випадків встановлених законодавством (наприклад, якщо медіатору стане відомо про планування злочину чи вчинення злочину стороною медіації, то медіатор має повідомити про це органи правосуддя). Медіатор також не може повідомляти другій стороні інформацію, яка стала йому відома від іншої сторони під час кокусу (індивідуальної зустрічі), якщо така сторона не дала на це згоду

Усі принципи медіації, маючи самостійний характер та значення, діють в сукупності [2, с. 67-72].

Таким чином, можемо констатувати, що дія одного із принципів медіації під час вирішення конфлікту забезпечується дією іншого принципу медіації та відповідає загальним засадам судочинства. При умові відсутності хоча б одного із принципів медіації, можемо припустити про відсутність можливості застосування інституту медіації як способу врегулювання спорів і конфліктів загалом.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про медіацію». Науково-практичний коментар. 3-19 Станом на 1 квітня 2023 р. / За загальною редакцією доктора юридичних наук, професора Кармази О. О., кандидата юридичних наук, доцента Федоренко Т. В., кандидата юридичних наук, доцента Ізуїти П. О. – К. : Талком, 2023. – 241 с.
2. Позов Д. А. Поняття та загальна характеристика принципів медіації в контексті розвитку євроінтеграції та їх застосування в цивільному процесі України. Ампаро. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Спецвипуск. Т. 2. С. 67-72.
3. Сучасний словник іншомовних слів: Близько 20 тис. слів і словосполучень. Укладачі: О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. К.: Довіра, 2006. 789 с.
4. Новий тлумачний словник української мови. У трьох томах. Том 2. Укладачі: В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. К.: Вид-во «Аконіт», 2004. 926 с.
5. Кодекс професійної етики медіатора. Затверджено рішенням Загальних зборів ГО «Національна асоціація медіаторів України» від 19 лютого 2022 р., протокол № 1/2022. URL: <http://namu.com.ua/ua/info/mediators/nseyenf-yekhyny-pyeeekakhsua/>
6. EUROPEAN COMMISSION FOR THE EFFICIENCY OF JUSTICE (CEPEJ). Mediation Development Toolkit. Ensuring implementation of the CEPEJ Guidelines on mediation. European Code of Conduct for Mediation Providers. Ad adopted at the 31st plenary meeting of the CEPEJ, Strasbourg, 3-4 December 2018.

Оксана Коваль

*директорка навчально-наукового інституту комунікацій,
к.п.н., доцент кафедри психології та соціальної роботи
Західноукраїнського національного університету (Україна)*

Ірина Капалкіна

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми «Психологія перемовин та медіація»
Західноукраїнського національного університету (Україна)*

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ В РОБОТІ МЕДІАТОРА

Зважаючи на високу конфліктогенність сучасного суспільства, медіація є одним із найпопулярніших альтернативних способів врегулювання конфліктів у розвинених країнах світу. Від майстерності медіатора залежить ефективність його професійної діяльності в потенційно конфліктній ситуації неспроможності сторін самостійно конструктивно вести діалог. Психологічні аспекти у цьому контексті є вкрай важливими складовими професійної діяльності медіатора. Вони сприяють побудові довіри між учасниками конфлікту та забезпечують ефективність медіаційного процесу.

Питання врегулювання конфліктів були предметом досліджень фахівців різних наукових сфер. Серед дослідників, котрі сформували підґрунтя для таких досліджень виокремлюємо Р. Акоффа, А. Рапопорт, М. Розенберга, К. Юнга, Т. Шеллінга та інших. В Україні питанням медіації присвячені роботи А. Гаврилішин, Р. Гаврилюк, К. Малигіної, О. Кармази, Н. Крестовської, Н. Мазаракі, К. Наровської, Л. Романадзе та інших [2, с. 80-85].

Олена Урусова, дослідниця психологічних особливостей професійної діяльності медіаторів у сфері управління персоналом,